

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 8. maí 2023
Málsnúmer: 202304-0003
SS

Efni: Umsögn um matsskyldu framkvæmdar á breytingu á framkvæmd vegna Fjarðarheiðarganga

Vísað er í tölvubréf frá Skipulagsstofnun, dags. 3. apríl 2023, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands á tilkynntri framkvæmd Vegagerðarinnar á Fjarðarheiðargöngum. Breytingin varðar veglínu Suðurleiðar og færslu á inntakslóni vatnsveitu í Seyðisfirði.

Náttúrufræðistofnun veitti umsögn um umhverfismatsskýrslu vegna Fjarðarheiðarganga þann 21. júlí 2022 og greindi þar frá sjónarmiðum stofnunarinnar um væntanleg umhverfisáhrif m.a. vegna lagningar á Suðurleið í Héraði sem var aðalvalkostur framkvæmdarinnar á vegtengingu frá Fjarðarheiðargöngum niður að Egilsstöðum.

Náttúrufræðistofnun telur umfjöllun um umhverfisáhrif þeirra breytinga á framkvæmdinni sem til skoðunar eru í tilkynningunni vera ítarlega og því ekki ástæða til að breytt framkvæmd fari í mat á umhverfisáhrifum að fullu. Þó má gagnrýna að ekki er fjallað um áhrif á fuglalíf og landslag í tilkynningunni ólíkt því sem var gert í umhverfismatsskýrslu þrátt fyrir að verið sé að leggja til breytingar sem hafa áhrif á þessa þætti.

Náttúrufræðistofnun vill benda á eftirfarandi varðandi umhverfisáhrif breyttu/nýju framkvæmdaliðanna og þær mótvægisáðgerðir sem ræddar eru í greinargerð tilkynningarinnar:

Í umsögn Náttúrufræðistofnunar um umhverfismatsskýrsluna kom fram að stofnunin taldi umhverfisáhrif Suðurleiðarinnar vera hvað neikvæðust af valkostunum þremur sem til umfjöllunar voru. Framkvæmdin myndi valda óafturkræfu raski á vistgerðum með hátt verndargildi, votlendi og birkiskóg sem fellur undir ákvæði náttúruverndarlaga um sérstaka vernd, sem og á vaxtarstöðum æðplöntu- og fléttutegunda sem eru á valista eða friðaðar samkvæmt nýrri auglýsingu um friðun æðplantna, mosa og fléttna nr. 1385/2021. Varðandi áhrif á fuglalíf kom fram í umsögninni að Suðurleið myndi raska búsvæðum allmargra fugla en einkum væri um algengar tegundir og engar á valista.

Í umsögninni kom einnig fram að Náttúrufræðistofnun teldi afar mikilvægt að leggja áherslu á mótvægisáðgerðir til að vega upp rask á vistgerðum með hátt verndargildi og einnig að staðfesta þyrfti fundarstaði friðlýstra tegunda og skoða mögulegar mótvægisáðgerðir varðandi þær. Í umhverfismatsskýrslunni var almennt fjallað um að horft yrði til mótvægisáðgerða svo sem endurheimt votlendis og birkiskóga. Almennar mótvægisáðgerðir af slíkum toga ættu að nýtast til að bæta upp tap á búsvæðum fugla einnig.

Afstaða Náttúrufræðistofnunar í umsögninni um umhverfismatsskýrsluna var sú að svokölluð Miðleið væri ákjósanlegust því hún myndi hafa minnst áhrif á gróðurfar og landslag og ásynd

en þar sem hún væri metin óheppileg vegna samfélagslegra áhrifa þá væri grundvallaratriði að tryggja að farið yrði í nauðsynlegar mótvægisáðgerðir til að bæta upp þau neikvæðu áhrif sem verða af Suðurleiðinni.

Í þeirri tilkynningu sem hér er til umfjöllunar er lögð til breyting á veglínu Suðurleiðar og eru þrír valkostir til skoðunar þar á meðal sá sem var til umfjöllunar í umhverfismatsskýrslunni (valkostur A). Sá valkostur er hins vegar ekki aðalvalkosturinn núna heldur svokallaður valkostur B, m.a. því hann er talinn raska minna af votlendi og náttúrulegu birki sem og vaxtarstöðum blæspar sem er tegund sem er friðuð samkvæmt auglýsingu nr. 1385. Með þessu er m.a. verið að bregðast við athugasemdum Náttúrufræðistofnunar úr umsögn stofnunarinnar um umhverfismatsskýrsluna.

Í töflu 3 kemur fram að lega á valkosti B myndi raska minna votlendi, birkikjarri og vaxtarstaði blæspar en valkostur A. Þriðji valkosturinn (valkostur C) myndi raska mun meira votlendi. Með tilliti til þessara umhverfispáttá tekur Náttúrufræðistofnun undir með niðurstöðu tilkynningarinnar að valkostur B er sá skásti sem til umfjöllunar eru hvað varðar Suðurleiðina og sérstaklega jákvætt er að stefna eigi að því að hlífa vaxtarstöðum blæspar. Blæösp finnst á áhrifasvæði valkosti B eins og sést á mynd 7.1 en fjær miðlínu áætlaðs vegstæðis og því mögulegt að forðast rask ef varlega er farið á framkvæmdatíma. Miðað við töflu 3 er gert ráð fyrir engu raski þar sem miðað er við 15 metra áhrifasvæði frá miðlínu vegar. Mikilvægt er að þetta standist og hugað verði að því við hönnun vegar að vaxtarstöðum blæspar í jafri framkvæmdasvæðis sé ekki raskað.

Valkostur B felur þó áfram í sér umtalsvert rask á vistgerðum með hátt verndargildi og búsvæðum fugla og nauðsynlegt að brugðist verði við því með þeim mótvægisáðgerðum sem rætt var um í umhverfismatsskýrslunni.

Varðandi möguleg áhrif á friðaðar fléttutegundir kemur fram að stefnt verði að því að láta sérfræðing meta fyrirhugað framkvæmdasvæði með tilliti til þess hvort slíkar tegundir sé þar að finna. Þá yrði reynt að færa til birkitré sem á vaxa friðaðar fléttutegundir til að koma í veg fyrir að einstaklingar þessara tegunda tapist við framkvæmdina. Þetta er jákvæð og mikilvæg mótvægisáðgerð að mati Náttúrufræðistofnunar og nauðsynlegt að hún sé ígrunduð vandlega í samráði við sérfræðinga.

Í fyrirspurninni er einnig til umfjöllunar færsla á inntakslóni Fjarðarselsvirkjunar og eru til umfjöllunar tveir valkostir. Sá fyrri felur í sér að útbúa svipað inntak ofar í Fjarðará til að forðast mengunarhættu í vatnsból Seyðfirðinga frá munna Fjarðarheiðarganga. Til þess þarf að útbúa 80 metra varnargarð og 2000 fermetra lón og samtals rask á 4000 metra svæði. Víkkast áin töluvert.

Síðari valkosturinn raskar ánni mun minna en hann felst í að koma fyrir röri með grófrist í hyl neðan við foss í ánni. Áhrif á rennsli árinna neðan við inntaksvirkið yrðu óveruleg. Náttúrufræðistofnun leggur til að síðari valkosturinn verði fyrir valinu til að minna rask verði m.a. á ánni sjálfri sem og gróðri. Ásýndaráhrif eru einnig mun minni af þeim valkosti.

Eins og áður sagði er ekki fjallað um áhrif á fuglalíf eða landslag í umfjöllun um umhverfisáhrif vegna breytinganna á framkvæmdinni. Að mati Náttúrufræðistofnunar hefði í það minnsta mátt bera saman áhrif breytinganna við þá umfjöllun sem var um þessa þætti í umhverfismatsskýrslunni. Til dæmis er líklegt að fyrri valkostur um færslu á inntakslóni sem fæli í sér varnargarða, lón og rask á 4000 fermetra svæði þ.m.t. ánni og rennsli hennar, myndi hafa töluverð áhrif á ásýnd svæðisins. Þá er hægt að álykta um áhrif á fuglalíf út frá upplýsingum um áhrif á ólík gróðurlendi miðað við þær upplýsingar um fuglalíf svæðisins almennt sem stuðst var við í umhverfismatsskýrslunni.

Virðingarfyllst,

Snorri Sigurðsson
Sviðsstjóri náttúruverndarsviðs